

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ JONAVOS RAJONO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJĄ

2022 m. balandžio 5 d. Nr.4D-2022/2-12
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaigoje gautas X (toliau vadinama – Pareiškėja) skundas (toliau vadinama – Skundas) dėl Jonavos rajono savivaldybės administracijos (toliau vadinama ir – Savivaldybė) pareigūnų veiksmų (neveikimo), neatsakius į 2021-11-21 (toliau vadinama – Prašymas-1) ir 2021-12-22 (toliau vadinama – Prašymas-2) prašymus. Pareiškėja pateikė papildomą skundą paaiškinimą.

2. *Skunde* nurodoma, kad Savivaldybė „neatsakė į mano lapkričio 21 dienos (2021 metų) prašymą [jame Pareiškėja prašė “suteikti informaciją apie 2021 m. lapkričio 17 dienos Sveikatos socialinių reikalų ir ekologijos komiteto posėdį. Konkrečiai prašau susipažinti su posėdžių protokolais. Kreipiuosi kaip suinteresuotas asmuo, kuriam rūpi miesto reikalai“] ir neatsakė į paskutinį kreipimąsi, siųstą gruodžio 22 (2021 metų)“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

Pateiktame papildomame skunde nurodoma: „Liepos 30 buvo gautas Savivaldybės atsakymas [...], po LRSKI kreipimosi. Savivaldybės atsakyme rašoma, kad: „Prašyme nenurodytas duomenų gavimo konkretus ir apibrėžtas tikslas ir teikimo bei gavimo teisinis pagrindas, įtvirtintas Reglamento 6 straipsnio 1 dalyje, todėl nėra galimybės įvertinti, ar duomenų teikimas šiuo atveju būtų teisėtas. Pažymėtina ir tai, jog Pareiškėja nenurodė kokios tiksliai informacijos ieško bei kam ji bus naudojama, todėl atsižvelgiant į aukščiau išdėstytą, prašome Pareiškėjos patikslinti prašomą informaciją bei nurodyti, kokių tikslu ji bus naudojama, kad galėtume priimti sprendimą dėl Pareiškėjos prašomų dokumentų pateikimo.“

Kadangi patikslinti tegalėjau gruodį, tad ir išsiunčiau patikslintą prašymą [...]. Prašyme rašoma: „Prašau suteikti informaciją apie 2016-2017 metų Ekonomikos, finansų ir verslo plėtros komiteto posėdžius. Konkrečiai prašau susipažinti su posėdžių protokolais. Su protokolais noriu susipažinti kaip jonavietė, kuriai rūpi savivaldos reikalai. Jeigu protokoluose yra duomenų, kurie priskiriami privačiai informacijai ir yra saugomi BDAR (pvz., privačių asmenų asmens kodai), prašau tokią informaciją pašalinti.“ Tad, nelabai suprantu, kaip tiksliau miesto gyventoja gali paprašyti informacijos apie tai, ką veikia vietos savivalda ir kaip priimami miestui svarbūs sprendimai. Be to, šiandien gautame atsakyme nėra išaiškinimo, kodėl netiko patikslintas prašymas, nors jis buvo papildymas su priežastimis. Aš noriu pabrėžti, kad prašau tik informacijos apie komitetų veiklą dėl miesto reikalų ir klausimų, o ne klausimų susijusių su privačiais asmenimis. [...].“ Pareiškėja pateikė ir papildomus dokumentus: 2022-01-25 prašymą Savivaldybei, kuriuo ji patikslina dėl kokių priežasčių reikalinga prašoma informacija.

3. Pareiškėja prašo: „įvertinti Savivaldybės neveikimą.“

TYRIMAS IR IŠVADOS

4. Seimo kontrolierė, siekdama išsiaiškinti Pareiškėjos nurodytas aplinkybes, kreipėsi į

Savivaldybę, prašydama pateikti paaiškinimus dėl Skundo teiginių bei atsakyti į klausimus.

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

5. Savivaldybė Seimo kontrolierę informavo, pateikė dokumentus bei paaiškinimus iš kurių nustatyta:

5.1. „2022-01-11 buvo gautas LR Seimo kontrolieriaus raštas Nr. 4D-2022/2-12/3D-70, kuriuo LR Seimo kontrolierius prašė pateikti informaciją, susijusią su Pareiškėjos pateiktu skundu, kadangi Pareiškėja kreipėsi į Savivaldybę, tarybos narius su prašymu pateikti 2021-11-17 dienos Jonavos rajono savivaldybės tarybos Sveikatos, ekologijos ir socialinių reikalų komiteto posėdžio protokolą.“

5.2. „2021-12-13 Pareiškėja kreipėsi su prašymu pateikti informaciją apie 2016-2017 metų Ekonomikos, finansų ir verslo plėtros komiteto posėdžius. Prašė susipažinti su posėdžių protokolais.“

5.3. „analogiškas Pareiškėjos kreipimasis buvo gautas ir 2021 gegužės mėnesį, kuomet vėlgi tarpininkaujant LR Seimo kontrolieriui, Pareiškėjai buvo atsakyta, jog nei Vietos savivaldos įstatymas, nei 2019-09-19 Savivaldybės tarybos sprendimu Nr. 1TS -170 patvirtintas tarybos veiklos reglamentas nenustato komitetų posėdžių garso įrašų/protokolų pateikimo tvarkos, todėl siekiant nepažeisti Bendrojo duomenų apsaugos reglamento, Pareiškėjai buvo atsisakyta pateikti prašomus dokumentus.“

5.4. „Šiame kontekste pažymėtina, jog tiek Socialinių reikalų ir ekologijos, tiek Ekonomikos, finansų ir verslo plėtros komitetas nėra juridinis asmuo, tai Savivaldybės tarybos darinys, sprendžiantis įvairius rajonui aktualius klausimus, vieni kurių, beprocentės finansinės paramos rajono verslininkams skyrimas ar jautrūs rajono socialiniai klausimai, susiję su smurtu artimoje aplinkoje ar įvaikinimu. Tai tik vieni iš komitetų nagrinėjamų klausimų pavyzdžių, tačiau akivaizdu, jog jie, kaip ir daugelis kitų, yra priskirtini prie saugotinių BDAR.“

5.5. „BDAR 5 straipsnio 2 dalyje yra numatyta, kad duomenų valdytojas yra atsakingas už tai, kad būtų laikomasi Reglamento 5 straipsnio 1 dalies ir turi sugebėti įrodyti, kad jos laikomasi (atskaitomybės principas), todėl duomenų valdytojas privalo įsitikinti, kad duomenų gavėjo pateiktame prašyme būtų pateikta tiek informacijos, kad duomenų valdytojas galėtų įsitikinti, kad asmens duomenų atskleidimas atitinka Reglamento 5 straipsnyje įtvirtintus asmens duomenų tvarkymo principus ir, atsižvelgiant į tvarkomų asmens duomenų kategoriją, bus pagrįstas bent viena asmens duomenų tvarkymo sąlyga, numatyta Reglamento 6 ir (ar) 9 straipsnyje.“

5.6. „Atsižvelgiant į tai, mūsų nuomone, Pareiškėjos prašymas pateikti dokumentus neatitinka teisėto duomenų gavimo sąlygų visumos. Prašyme nenurodytas duomenų gavimo konkretus ir apibrėžtas tikslas ir teikimo bei gavimo teisinis pagrindas, įtvirtintas Reglamento 6 straipsnio 1 dalyje, todėl nėra galimybės įvertinti, ar duomenų teikimas šiuo atveju būtų teisėtas. Pažymėtina ir tai, jog Pareiškėja nenurodė kokios tiksliai informacijos ieško bei kam ji bus naudojama, todėl atsižvelgiant į aukščiau išdėstytą, prašome Pareiškėjos patikslinti prašomą informaciją bei nurodyti, kokių tikslu ji bus naudojama. Apie tai, Pareiškėja buvo informuota ir 2021 m. birželio – liepos mėnesiais, kai, tarpininkaujant LR Seimo kontrolieriui, jai buvo ruoštas atsakymas į beveik analogišką prašymą. Vis dėlto, Pareiškėja, praėjus beveik pusei metų teikdama pakartotinius prašymus, aukščiau nurodytos informacijos nepateikė. Pareiškėjai pateikus aukščiau prašomą informaciją, siekiant išspręsti susiklosčiusią situaciją bei suprasdami piliečių aktyvumą, iniciatyvumą, prašymą svarstysime iš naujo.“

6. Pareiškėja Seimo kontrolierių įstaigoje buvo gautas Pareiškėjos skundas dėl Savivaldybės pareigūnų veiksmų (neveikimo), tai yra dėl atsisakymo pateikti prašomą informaciją (Ekonomikos, finansų ir verslo plėtros komiteto posėdžių protokolus). Seimo kontrolierė, įvertinusi skunde nurodomas aplinkybes, siekdama, kad viešojo administravimo subjektų sprendimai būtų

priimami ir įgyvendinami tuo viešojo administravimo sistemos lygiu, kuriuo jie yra efektyviausi (subsidiarumo principas), 2021-07-02 raštu Nr. 4D-2021/2-838/3D-1664 tarpininkavo kreipdamasi į Jonavos rajono savivaldybės merą. Seimo kontrolierė prašė įvertinti skundo aplinkybes ir pateikti Pareiškėjos prašomą informaciją (protokolų kopijas), atsisakius teikti viešąją informaciją, atsakyme Pareiškėjai išsamiai nurodyti atsisakymo motyvus (teisinį ir faktinį pagrindą), nurodyti visas su tuo susijusias reikšmingas aplinkybes.

Savivaldybė atsakymą Pareiškėjai ir Seimo kontrolieri pateikė 2021-07-30. Pažymėtina, kad Savivaldybė Pareiškėjai prašomos informacijos nepateikė ir nurodė, kad „Pareiškėjos prašymas pateikti dokumentus neatitinka teisėto duomenų gavimo sąlygų visumos. Prašyme nenurodytas duomenų gavimo konkretus ir apibrėžtas tikslas ir teikimo bei gavimo teisinis pagrindas, įtvirtintas Reglamento 6 straipsnio 1 dalyje [BDAR], todėl nėra galimybės įvertinti, ar duomenų teikimas šiuo atveju būtų teisėtas. Pažymėtina ir tai, jog Pareiškėja nenurodė kokios tiksliai informacijos ieško bei kam ji bus naudojama, todėl atsižvelgiant į aukščiau Elektroninio dokumento nuorašas išdėstyta, prašome Pareiškėjos patikslinti prašomą informaciją bei nurodyti, kokių tikslų ji bus naudojama, kad galėtume priimti sprendimą dėl Pareiškėjos prašomų dokumentų pateikimo.“

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

7. Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisės aktai

7.1. *Viešojo administravimo įstatyme* (VAĮ) reglamentuojama:

7.1.1. *2 straipsnis* – „1. **Administracinė paslauga** – šio įstatymo nurodyta viešojo administravimo veikla, susijusi su dokumentų išdavimu ar informacijos teikimu. 2. **Administracinė procedūra** – pagal šį įstatymą viešojo administravimo subjekto atliekami privalomi veiksmai nagrinėjant skundą apie viešojo administravimo subjekto veiksmais, neveikimu ar administraciniais sprendimais galimai padarytą asmens, nurodyto skunde, teisių ir teisėtų interesų pažeidimą ir priimant dėl to administracinės procedūros sprendimą. [...]. 5. **Administracinis sprendimas** – teisės aktų reglamentuotu būdu ir (ar) forma išreikšta vienkartinė viešojo administravimo subjekto valia dėl teisės taikymo, privaloma ir skirta konkrečiam asmeniui ar individualiai apibrėžtai asmenų grupei. [...]. 14. **Prašymas** – su asmens teisių ar teisėtų interesų pažeidimu nesusijęs asmens kreipimasis į viešojo administravimo subjektą prašant atlikti teisės aktuose nustatytus veiksmus. [...]. 20. **Viešojo administravimo subjektas** – viešasis juridinis asmuo, kolegiali ar vienasmenė institucija, neturinti juridinio asmens statuso, įstatymų nustatyta specialų statusą turintis fizinis asmuo, šio įstatymo nustatyta tvarka įgalioti atlikti viešąjį administravimą.“;

7.1.2. *11 straipsnis* – „1. Asmenų prašymus ir skundus viešojo administravimo subjektai nagrinėja pagal Vyriausybės patvirtintas taisykles.“

7.1.3. *14 straipsnis* – „Asmuo turi teisę apskusti viešojo administravimo subjekto priimtą administracinį sprendimą arba veiksma (neveikimą), taip pat viešojo administravimo subjekto vilkinimą atlikti jo kompetencijai priskirtus veiksmus šio įstatymo nustatyta tvarka tam pačiam viešojo administravimo subjektui arba aukštesniam pagal pavaldumą viešojo administravimo subjektui, arba kitų įstatymų, reglamentuojančių ginčų, kylančių iš administracinių teisinių santykių, nagrinėjimą, nustatyta tvarka išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka institucijai, arba administraciniam teismui.“

7.2. *Teisės gauti informaciją ir duomenų pakartotinio naudojimo įstatyme* (TGIDPNI) reglamentuojama:

7.2.1. *1 straipsnis* – „1. Šio įstatymo tikslas – nustatyti asmenų teisės gauti iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, įmonių, viešųjų įstaigų ar šių subjektų asociacijų, regionų plėtros tarybų informaciją apie jų veiklą bei šių institucijų ir kitų juridinių asmenų, nurodytų šio įstatymo 2 straipsnio 1 dalies 2 punkte duomenis, kuriais jie disponuoja ir (ar) kuriuos jie tvarko vykdydami viešojo administravimo įgaliojimus, suteiktus Lietuvos Respublikos viešojo administravimo

įstatymo nustatyta tvarka, kituose įstatymuose nustatytas funkcijas, įskaitant viešųjų paslaugų teikimo funkcijas (toliau – viešoji funkcija), ir kuriuos būtų galima pakartotinai naudoti komerciniams arba nekomerciniams tikslams, įgyvendinimo priemonės ir tvarką.“

7.2.2. 2 *straipsnis* – „1. Šis įstatymas taikomas: 1) viešąsias funkcijas atliekančioms valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms, įmonėms ir viešosioms įstaigoms, kurių savininkė ar viena iš dalininkių yra valstybė ar savivaldybė ir kurios finansuojamos iš valstybės ar savivaldybių biudžetų bei valstybės pinigų fondų, įskaitant bibliotekas, muziejus ir valstybės archyvus, taip pat šių subjektų asociacijoms ir regionų plėtros taryboms (toliau – institucijos); [...]“

7.2.3. 3 *straipsnis* – „9. Informacija – žinios, kuriomis disponuoja institucija, atlikdama viešąsias funkcijas. [...]“

7.2.4. 18 *straipsnis* – „Pareiškėjo teisės gali būti ginamos šiais būdais: 1) pareiškėjas turi teisę apskųsti institucijos veiksmus, neveikimą ar administracinį sprendimą, taip pat institucijos vilkinimą atlikti jos kompetencijai šiuo įstatymu priskirtus veiksmus Viešojo administravimo įstatymo nustatyta tvarka; 2) pareiškėjas turi teisę apskųsti valstybės valdomo subjekto veiksmus ar neveikimą, taip pat valstybės valdomo subjekto vilkinimą atlikti jo kompetencijai šiuo įstatymu priskirtus veiksmus tam pačiam valstybės valdomam subjektui arba bendrosios kompetencijos teismui.“

7.3. Vietos savivaldos įstatyme reglamentuojama:

7.3.1. 4 *straipsnis* – „Pagrindiniai principai, kuriais grindžiama vietos savivalda, yra: [...] 5) *atsakingumo savivaldybės bendruomenei*. Savivaldybės tarybos nariai (toliau – tarybos nariai) už savo veiklą yra atsakingi ir atskaitingi rinkėjams ir visai savivaldybės *bendruomenei*; [...] 9) *savivaldybės gyventojų dalyvavimo tvarkant viešuosius savivaldybės reikalus*. Savivaldybės informuoja vietos gyventojus apie savo veiklą, sprendimų projektus, priimtus sprendimus ir sudaro sąlygas vietos gyventojams tiesiogiai dalyvauti planuojant ir įgyvendinant savivaldybės sprendimus; 10) *veiklos skaidrumo*. Savivaldybės institucijų ir kitų savivaldybės viešojo administravimo subjektų veikla turi būti aiški ir suprantama savivaldybės gyventojams, kurie tuo domisi, jiems sudaromos sąlygos gauti paaiškinimus, kas ir kodėl daroma; 12) *reagavimo į savivaldybės gyventojų nuomonę*. Savivaldybės gyventojai ar jų atstovai turi teisę susipažinti su savivaldybės institucijų sprendimų projektais ir priimtais sprendimais, gauti viešus ir motyvuotus atsakymus į pareikštą nuomonę apie savivaldybės institucijų ir kitų savivaldybės viešojo administravimo subjektų ar atskirų valstybės tarnautojų darbą; [...] 15) *viešumo*. Savivaldybė savo interneto svetainėje teikia ir nuolat atnaujina šio įstatymo numatytą informaciją, taip pat informaciją apie savivaldybės valdomas įmones, jų vadovus, valdybų narius, pateikia šių įmonių įstatus, ne mažiau kaip trejų paskutinių finansinių metų veiklos rezultatų ir finansines ataskaitas bei kitą aktualią informaciją, taip pat informaciją apie savivaldybės gaunamą paramą (paramos teikėją (teikėjus), paramos sumas, paramos tikslą, paramos laikotarpį ir pan.), savivaldybės skiriamas pinigines lėšas nevyriausybinėms organizacijų ir viešųjų įstaigų projektams finansuoti.“

7.3.2. 14 *straipsnis* – „1. Savivaldybės tarybos komitetai sudaromi savivaldybės tarybai teikiama klausimams preliminariai nagrinėti ir išvadoms bei pasiūlymams teikti, kontroliuoti, kaip laikomasi įstatymų ir vykdomi savivaldybės tarybos, mero sprendimai. 2. Komitetai sudaromi ne mažiau kaip iš 3 tarybos narių savivaldybės tarybos sprendimu. [...]“

7.4. *Vyriausybės 2007-08-22 nutarimu Nr. 875 patvirtintose* Asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimo viešojo administravimo subjektuose taisyklėse (Taisyklės; nauja redakcija įsigaliojo nuo 2021-12-07) nustatyta: „1. Asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimo viešojo administravimo subjektuose taisyklės (toliau – Taisyklės) reglamentuoja prašymų ir skundų nagrinėjimą ir asmenų aptarnavimą viešojo administravimo subjektuose, taip pat subjektuose, kurie teikia viešąsias paslaugas ir nagrinėja prašymus ir skundus dėl šių viešųjų paslaugų (toliau – institucijos). [...]. 45. Į prašymą institucija atsako atsižvelgdama į jo turinį: 45.1. į prašymą suteikti administracinę paslaugą atsakoma suteikiant prašomą vieną iš Viešojo administravimo įstatymo 19 straipsnio 1 dalyje

nurodytų administracinių paslaugų (ar prašomas kelias administracines paslaugas) arba pateikiant motyvuotą atsisakymą tą padaryti; [...]. 47. Atsakyme į prašymą ar skundą arba institucijos siunčiamame pranešime apie asmens prašymo ar skundo nenagrinėjimo priežastis asmuo turi būti informuojamas apie tokio atsakymo ar pranešimo apskundimo tvarką, vadovaujantis Viešojo administravimo įstatymo 14 straipsniu, nurodant konkrečios institucijos (-ų), kuriai (-ioms) gali būti paduotas skundas, pavadinimą (-us) ir adresą (-us), taip pat terminą (-us), per kurį (-iuos) gali būti pateiktas skundas.“

Tyrimui reikšminga teismų praktika

8. *Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo ir Lietuvos Respublikos vyriausiojo administracinio teismo (toliau atitinkamai vadinama – KT; LVAT) praktika:*

8.1. *KT 2010-05-13 nutarimas* – „Lietuvos Respublikos Konstitucijos 30 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas konstitucinis teisminės gynybos principas yra universalus; teisę į teisminę pažeistų konstitucinių teisių ir laisvių gynybą turi kiekvienas asmuo, manantis, kad jo teisės ar laisvės pažeistos; asmeniui jo pažeistų teisių gynyba teisme garantuojama nepriklausomai nuo jo teisinio statuso; asmenų pažeistos teisės ir teisėti interesai teisme turi būti ginami nepriklausomai nuo to, ar jie yra tiesiogiai įtvirtinti Lietuvos Respublikos Konstitucijoje, ar ne; teisė kreiptis į teismą yra absoliuti; šios teisės negalima apriboti ar paneigti; asmens konstitucinė teisė kreiptis į teismą negali būti dirbtinai suvaržoma, taip pat negali būti nepagrįstai pasunkinama ją įgyvendinti; jeigu būtų neužtikrinta asmens konstitucinė teisė kreiptis į teismą, būtų nepaisoma ir visuotinai pripažinto bendrojo teisės principo *ubi ius, ibi remedium* – jeigu yra kokias nors teisės (laisvė), turi būti ir jos gynimo priemonė; tokia teisinė situacija, kai kuri nors asmens teisė ar laisvė negali būti ginama, taip pat ir teismine tvarka, nors pats tas asmuo mano, kad ši teisė ar laisvė yra pažeista, pagal Lietuvos Respublikos Konstituciją yra neįmanoma, Lietuvos Respublikos Konstitucija jos netoleruoja“;

8.2. *KT 2003-05-30, 2010-03-31, 2016-02-17 nutarimai* – „Savivaldos teisė įgyvendinama per demokratinį atstovavimą; savivaldybių tarybos – tai institucijos, per kurias įgyvendinama atitinkamų bendruomenių savivaldos teisė, o savivaldybės tarybos nariai yra atitinkamos teritorinės bendruomenės atstovai. Savivaldybės tarybos nariai turi šios teritorinės bendruomenės mandatą.“

8.3. „Teisėjų kolegija [...] pastebi, jog valdžios institucijų sistema yra sukurta taip, kad kiekviena institucija turi jos paskirtį atitinkančias priskirtas funkcijas, kompetenciją, kurių privalo laikytis. Pagal VAĮ viešojo administravimo subjektai savo veikloje, be kita ko, privalo vadovautis įstatymo viršenybės principu, reiškiančiu, kad šių subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti įstatymuose, bei nepiktnaudžiavimo valdžia principu, reiškiančiu, kad viešojo administravimo subjektams draudžiama atlikti viešojo administravimo funkcijas neturint įstatymų suteiktų reikiamų įgaliojimų arba priimti administracinius sprendimus siekiant kitų, negu įstatymų nustatyta, tikslų (3 straipsnio 1, 4 punktai). Pagal ***viešojoje teisėje veikiančią teisėtumo principą viešojo administravimo subjektai privalo veikti tik įstatymo jiems suteiktų įgaliojimų ribose***, o veikimas viršijant kompetencijos ribas (*ultra vires*) yra pagrindas viešojo administravimo subjekto aktą pripažinti neteisėtu (LVAT 2009 m. lapkričio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A662-906/2009, 2010 m. spalio 22 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A756-1229/2010).“

8.4. *2014-05-28 nutartis administracinėje byloje Nr. A261-610/2014* – „[...] viešojo administravimo subjektas, bet kokiu būdu gavęs informaciją apie galbūt padarytus pažeidimus, pagal savo kompetenciją turi patikrinti tokią informaciją, ją įvertinti ir reaguoti į ją nuostatų bei kitų teisės aktų nustatytu būdu.“

8.5. *LVAT 2015-10-19 nutartis administracinėje byloje Nr. A-737-552/2015* – „Vietos savivaldos įstatymo tikslas – skatinti ir plėtoti vietos savivaldą kaip demokratinės valstybės raidos

pagrindą (1 str.). Šio įstatymo 4 straipsnyje įtvirtinti pagrindiniai principai, kuriais grindžiama vietos savivalda, o tarp jų ir teisėtumo principas, kuris nustato, kad savivaldybės institucijų ir kitų savivaldybės viešojo administravimo subjektų veikla ir visais jų veiklos klausimais priimti sprendimai turi atitikti įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimus (VSĮ 4 str. 6 p.). Savivaldybių savarankiškumo ir veiklos principas nėra absoliutus ir jis neatleidžia viešojo administravimo teisės ir pareigas turinčio subjekto (savivaldybės tarybos) nuo pareigos laikytis visų kitų viešosios teisės principų, tarp jų teisėtumo principo.“

Tyrimo išvados

9. Atsižvelgus į šio tyrimo metu nustatytas aplinkybes bei į teisinį reglamentavimą ir teismų praktiką, pažymėtinos toliau nurodytos aplinkybės:

9.1. Pareiškėja Skunde nurodo, kad negavo atsakymų į Prašymas-1 (2021-11-21) ir Prašymas-2 (2021-12-22). Papildomu skundu nurodo, kad pateikė Savivaldybei paaiškinimus, dėl ko reikalinga prašoma informacija, tačiau Savivaldybė vis tiek nieko neatsakė, informacijos nepateikė.

9.2. vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 12 straipsnio nuostatomis, *Seimo kontrolieriai tiria pareiškėjų skundus dėl pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje*. Seimo kontrolierė nenagrinėja ginčų tarp asmens ir Savivaldybės.

9.3. Nagrinėjamu atveju siekta nustatyti (ir pateikti išvadas), ar Savivaldybė į pateiktus prašymus Pareiškėjai atsakė vadovaudamasi VAĮ, TGIDPNĮ, veikė pagal juose nustatytus principus, laikėsi asmenų skundų ir prašymų nagrinėjimo tvarkos, motyvuotai (vadovaudamasi teisės aktų nuostatomis) neteikė prašomos informacijos, ar nepažeidė VSĮ nustatytų principų:

9.3.1. LVAT ne kartą yra pasisakęs, kad viešojo administravimo subjektas, bet kokiu būdu gavęs informaciją apie galbūt padarytus pažeidimus, pagal savo kompetenciją turi patikrinti tokią informaciją, ją įvertinti ir reaguoti į ją nuostatų bei kitų teisės aktų nustatytu būdu.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Pareiškėja skundė konkretų jos teisių pažeidimo atvejį, t. y. Savivaldybės pareigūnų veiksmus neteikiant jai informacijos apie darbą komitetuose (svarstytus klausimus, priimtus sprendimus). Vadovaujantis VAĮ nuostatomis, turėjo būti atlikta administracinė procedūra („viešojo administravimo subjekto atliekami privalomi veiksmai nagrinėjant skundą apie viešojo administravimo subjekto veiksmais, neveikimu ar administraciniais sprendimais galimai padarytą asmens, nurodyto skunde, teisių ir teisėtų interesų pažeidimą ir priimant dėl to administracinės procedūros sprendimą“), siekiant išsiaiškinti, ar Savivaldybės pareigūnai, nagrinėdami Pareiškėjos prašymus, tinkamai atliko priskirtas funkcijas, ar buvo pažeistos Pareiškėjos teisės. Pažymėtina tai, kad Seimo kontrolierė pasiūlė Savivaldybei atlikti administracinę procedūrą. Tyrimu nustatyta, kad Savivaldybė administracinės procedūros neatliko, nesiaiškino pareigūnų galbūt padarytų pažeidimų, taip pat ar buvo / nebuvo pažeistos Pareiškėjos teisės, administracinio sprendimo nepriėmė.

9.3.2. Seimo kontrolierė 2022-01-11 paklausimu 4D-2022/2-12/3D-70 Savivaldybės administracijos direktoriaus paprašė pateikti informaciją, dokumentus, atsakyti į klausimus (kaip nustatyta iš pateikto atsakymo, Savivaldybė paklausimą gavo). Savivaldybė neatsakė nė į vieną pateiktą klausimą, nepateikė paaiškinimų. Pateiktas Seimo kontrolierei atsakymas nelaikytinas tinkamu. Įvertinus Savivaldybės atsakymo turinį, kuriame aiškinama apie „analogiškus“ Pareiškėjos prašymus, bet ne tai ko prašyta Seimo kontrolierės paklausime, prašytų dokumentų nepateikė, darytina išvada, kad Pareiškėjai taip pat nebuvo pateikti atsakymai į Prašymą-1 ir Prašymą-2.

Pagal Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 1 ir 4 dalis, pareigūnai privalo Seimo kontrolierių reikalavimu nedelsdami pateikti jiems informaciją, dokumentus ir kitą medžiagą, būtinus jų funkcijoms atlikti. Asmenys, trukdantys Seimo kontrolieriui atlikti savo pareigas, atsako

įstatymų nustatyta tvarka. Minimo įstatymo nuostatos buvo pažeistos.

9.3.3. Pareiškėja skundžiasi, kad Savivaldybė neteikia jai informacijos apie komitetuose svarstytus klausimus bei priimtus sprendimus, t. y. informacijos, kurią disponuoja Savivaldybė vykdydama viešąsias funkcijas. Pažymėtina, kad Pareiškėja prašė pateikti viešą informaciją, o ne privačią. Savivaldybė nepateikė įrodymų, kad Pareiškėja prašė privačios informacijos.

Vietos savivaldos įstatyme įtvirtintas viešumo principas suponuoja pareigą savivaldybių institucijoms bei įstaigoms informuoti visuomenę apie savo veiklą. Savivaldybės institucijų ir kitų savivaldybės viešojo administravimo subjektų veikla turi būti aiški ir suprantama savivaldybės gyventojams, kurie tuo domisi, jiems sudaromos sąlygos gauti paaiškinimus, kas ir kodėl daroma. Savivaldybės privalo informuoti vietos gyventojus apie savo veiklą, sprendimų projektus, priimtus sprendimus. Todėl Seimo kontrolierė pažymi, kad Pareiškėja turi teisę gauti informaciją apie Savivaldybės veiklą, o Savivaldybė privalo TGIDPNĮ bei kitų įstatymų nustatyta tvarka teikti viešąją informaciją.

9.3.4. Primintina, kad šis Skundas yra susijęs su 2021 metais gautu Pareiškėjos skundu. Tuo metu, Seimo kontrolierė, įvertinusi skundo Nr. 4D-2021/2-838 aplinkybes, 2021-07-02 tarpininkavimo raštu kreipėsi į Savivaldybę, siūlydama (rekomenduodama) pateikti prašomą viešą informaciją. Seimo kontrolierės rašte buvo atkreiptas dėmesys į tai, kad „savivaldybės sudaro komitetus, komisijas iš savivaldybės tarybos narių, kurie veikia vykdant savivaldos funkcijas, tai yra viešąsias funkcijas, sprendžiant savivaldybės kompetencijai priskirtus klausimus“, t. y. tai nėra privačių asmenų veikla.

Seimo kontrolierė pakartotinai atkreipia dėmesį, kad Savivaldybių tarybos – tai institucijos, per kurias įgyvendinama atitinkamų bendruomenių savivaldos teisė, o savivaldybės tarybos nariai yra atitinkamos teritorinės bendruomenės atstovai. Savivaldybės tarybos nariai turi šios teritorinės bendruomenės mandata. Iš tarybos narių, kurie vykdo savivaldos viešąsias funkcijas, sudaromi komitetai. Savivaldybės tarybos komitetai sudaromi savivaldybės tarybai teikiamiems klausimams preliminariai nagrinėti ir išvadoms bei pasiūlymams teikti, kontroliuoti, kaip laikomasi įstatymų ir vykdomi savivaldybės tarybos, mero sprendimai. Savivalda veikia vadovaudamasi VSĮ įtvirtintais principais, kurių vienas iš jų atsakingumo savivaldybės bendruomenei, reiškiantis, kad Savivaldybės tarybos nariai už savo veiklą yra atsakingi ir atskaitingi rinkėjams ir visai savivaldybės bendruomenei, taigi, ir už veiklą komitetuose, informuojant bendruomenę apie juose priimamus sprendimus.

Pagal VAI, viešojo administravimo subjektas – viešasis juridinis asmuo, kolegiali ar vienasmenė institucija, neturinti juridinio asmens statuso, įstatymų nustatyta specialų statusą turintis fizinis asmuo, šio įstatymo nustatyta tvarka įgalioti atlikti viešąjį administravimą. Taigi, savivaldybės taryba yra viešojo administravimo subjektas, o taip pat ir komitetai (sudaryti iš tarybos narių), vykdantys viešąsias funkcijas. Savivaldybių savarankiškumo ir veiklos principas nėra absoliutus ir jis neatleidžia viešojo administravimo teises ir pareigas turinčio subjekto (savivaldybės tarybos) nuo pareigos laikytis visų kitų viešosios teisės principų, tarp jų teisėtumo principo, kuris nustato, kad savivaldybės institucijų ir kitų savivaldybės viešojo administravimo subjektų veikla ir visais jų veiklos klausimais priimti sprendimai turi atitikti įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimus.

Pažymėtina ir tai, kad informacija apie institucijos veiklą yra vieša, institucijos privalo teikti dokumentus, be kita ko, vadovautis ir pagalbos, dokumentų prieinamumo principais, o atsisakyti teikti dokumentus / informaciją, galima tik įstatymuose (pvz.: TGIDPNĮ) aiškiai nurodytais pagrindais. Pagal TGIDPNĮ informacija, tai žinios, kuriomis disponuoja institucija, atlikdama viešąsias funkcijas.

9.4. Atsižvelgiant į pirmiau pasakytą, kritikuotini Savivaldybės atsakymai Pareiškėjai ir Seimo kontrolierei, jie nelaikytini tinkamais:

1) nurodoma, kad komitetai „nėra juridinis asmuo“, tačiau nepaaiškinama, nenurodomos teisės aktų nuostatos, kuo tai sietina su informacijos teikimu / neteikimu;

2) nepateikti atsisakymo teikti informaciją motyvai (teisinis ir faktinis pagrindas), numatyti TGIDPNĮ;

3) BDAR skirtas užtikrinti privačių asmenų asmens duomenų apsaugą, todėl netaikomas viešiesiems asmenims, jų veiklai, t. y. Savivaldybės tarybos narys, dalyvaujantis ar nedalyvaujantis komitetų, komisijų veikloje, visais atvejais veikia kaip viešasis, o ne privatus subjektas, komiteto posėdžiai (jų metu priimti dokumentai) yra Savivaldybės veikla vykdamai jai priskirtas viešąsias funkcijas. Savivaldybė nenurodė ir nepateikė dokumentų, patvirtinančių, jog Pareiškėjos prašomoje informacijoje (posėdžių protokoluose) buvo / nebuvo privačių fizinių asmenų asmens duomenų, o jeigu buvo, nepateikti paaiškinimai, kodėl protokolai nebuvo nuasmeninti ir Pareiškėjai nepateikti. Pažymėtina, kad tokiu atveju, Savivaldybės argumentai dėl BDAR reikalavimų taikymo ir Savivaldybės reikalavimas Pareiškėjai pagrįsti prašomos viešos informacijos naudojimo tikslą yra teisiškai nepagrįstas, netaikytinas viešai informacijai. TGIDPNĮ nenustato reikalavimo asmenims kreipiantis dėl viešos informacijos pateikimo, nurodyti informacijos naudojimo tikslą;

4) Seimo kontrolieriui nėra pateiktos dokumentų kopijos – atsakymai Pareiškėjai, kuriuose būtų matyti, jog jai buvo išaiškinta apskundimo tvarka, jeigu Pareiškėja nesutinka su atsakymu. Pažymėtina, kad pagal Prašymų nagrinėjimo taisyklių nuostatas, į prašymą institucija atsako atsižvelgdama į jo turinį, kaip tai – į prašymą suteikti administracinę paslaugą atsakoma suteikiant prašomą vieną iš Viešojo administravimo įstatymo 19 straipsnio 1 dalyje nurodytų administracinių paslaugų (ar prašomas kelias administracines paslaugas) arba pateikiant motyvuotą atsisakymą tą padaryti. Atsakyme į prašymą ar skundą arba institucijos siunčiamame pranešime apie asmens prašymo ar skundo nenagrinėjimo priežastis asmuo turi būti informuojamas apie tokio atsakymo ar pranešimo apskundimo tvarką.

5) pareiškėjai pateikus paaiškinimus, nors TGIDPNĮ nereikalauja pateikti informacijos naudojimo tikslo, dėl ko ji domisi Savivaldybės komitetų veikla ir kodėl nori gauti informaciją, nepateikė jokio atsakymo.

10. KT yra konstatavęs, kad „valstybės institucijos, pareigūnai turi saugoti, ginti žmogaus teises ir laisves; ypač svarbu, kad, vykdydami jiems patikėtas funkcijas, jie patys nepažeistų žmogaus teisių ir laisvių“.

11. Apibendrinus pateiktas išvadas, konstatuotina, kad Savivaldybė:

11.1. pažeidė VAI, Prašymų nagrinėjimo taisyklių nuostatas – nepateikė atsakymų į Prašymas-1 ir Prašymas-2;

11.2. pažeidė TGIDPNĮ nuostatas – 2021-07-30, 2022-01-25, atsakymuose Pareiškėjai nepateikti atsisakymo teikti informaciją motyvai (teisinis ir faktinis pagrindas), numatyti TGIDPNĮ; nenurodyta apskundimo tvarka;

11.3. pažeidė Seimo kontrolierių įstatymo nuostatas – nepateikė prašomos informacijos, dokumentų;

11.4. nenurodė Pareiškėjai motyvuotų priežasčių, kodėl neteiks informacijos net ir po jos paaiškinimų (TGIDPNĮ nenustato reikalavimo asmenims kreipiantis dėl viešos informacijos pateikimo, nurodyti informacijos naudojimo tikslą, todėl Savivaldybės reikalavimas yra neteisėtas), dėl ko jai reikalinga informacija.

Pareiškėjos skundas ir papildomas skundas pripažintini pagrįstais.

12. Atkreiptinas Pareiškėjo dėmesys į tai, kad:

12.1. vadovaujantis Teisės gauti informaciją įstatymo, Prašymų nagrinėjimo taisyklių nuostatomis, Pareiškėja turi teisę apskusti institucijos veiksmą arba neveikimą, susijusį su įstatyme nustatytos informacijos teikimu / neteikimu, Lietuvos administracinių ginčų komisijai arba

administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka;

12.2. Seimo kontrolieriai nenagrinėja ginčų tarp asmens ir Savivaldybės. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 5 straipsnio 1 dalimi, kiekvienas suinteresuotas asmuo turi teisę įstatymų nustatyta tvarka kreiptis į teismą, kad būtų apginta pažeista ar ginčijama jo teisė arba įstatymų saugomas interesas.

12.3. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolieriai (ombudsmenai) yra specifinis, nepriklausomas nuo kitų valstybės ir savivaldybių institucijų, institutas, skirtas ginti žmogaus teisę į gerą viešąjį administravimą. Seimo kontrolierius yra laikomas tarpininku tarp valdžios įstaigos ir žmogaus, nepriimančiu griežto pobūdžio privalomų sprendimų, siekiančiu gerinti viešąjį administravimą ir žmogaus teisių padėtį šalyje ir nėra įgaliojtas atlikti viešąjį administravimą (priimti administracinius sprendimus, kontroliuoti įstatymų ir administracinių sprendimų įgyvendinimą, administruoti viešųjų paslaugų teikimą) ir / arba vykdyti teisingumą. Konstitucinis Teismas 2004 m. gruodžio 13 d. nutarime išaiškino, kad Seimo kontrolieriai pagal Konstitucijos 5 straipsnio 1 dalį nėra priskiriami nei įstatymų leidžiamajai, nei vykdomajai, nei teisminei valdžiai. Taigi, Seimo kontrolierė neteikia įpareigojamojo pobūdžio reikalavimų.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

13. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia

X skundą ir papildomą skundą pripažinti pagrįstais.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJOS

14. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 14, 17 punktais, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė *Jonavos rajono savivaldybės merui ir administracijos direktoriui* rekomenduoja:

14.1. iš esmės spręsti klausimą dėl prašomos informacijos Pareiškėjai pateikimo / nepateikimo ir vadovaujantis VAI, TGIDPNĮ, Prašymų nagrinėjimo taisyklių nuostatomis, pateikti Pareiškėjai motyvuotus atsakymus į jos 2021-11-21 ir 2021-12-22 prašymus;

14.2. atlikti administracinę procedūrą, priimti administracinį sprendimą bei Savivaldybės tarnautojo, nepateikusio Seimo kontrolierei informacijos ir dokumentų, tarnybinės veiklos įvertinimą (pateikti išvadų ir sprendimų patvirtintas kopijas);

14.3. pateikti motyvuotą informaciją (dokumentus) prašomą Seimo kontrolierės 2022-01-11 paklausime Nr. 4D-2022/2-12;

14.4. imtis administracinių priemonių, kad ateityje pareiškėjams būtų teikiami tinkami, atitinkantys VAI, TGIDPNĮ, Prašymų nagrinėjimo taisyklių nuostatas, atsakymai;

14.5. imtis administracinių priemonių, kad ateityje Seimo kontrolieriams būtų pateikiama visa prašoma informacija / dokumentai.

Prašytume apie rekomendacijų nagrinėjimo rezultatus Seimo kontrolierių ir Pareiškėją informuoti Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta tvarka, t. y., **ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**

Seimo kontrolierė

Milda Vainiutė